

Jukka Behm
Plyšová hračka

Akú cenu má nevinnosť?

17+

YOLINE

Jukka Behm
Plyšová hračka

Preložila Zuzana Drábeková

YOLi

Jukka Behm
Plyšová hračka

YOLI

Jukka Behm
PEHMOLELUTYTTÖ

Copyright © Jukka Behm 2017

First published in Finnish with the original title 'Pehmolelutyttö'
by Werner Söderström Ltd in 2017.

Published in the Slovak language by arrangement
with Bonnier Rights, Helsinki, Finland,
and Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

Translation © 2021 by Zuzana Drábeková

Cover design by Laura Lyytinen © Werner Söderström Ltd (WSOY)

Original Photo: Istockphoto

Cover published by permission from Bonnier Rights,
Helsinki, Finland.

All rights reserved.

Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-7858-5

*Ďakujem dievčatu, ktoré je pre mňa
tým najdôležitejším dievčaťom na svete.*

Počúvajte, moji drahí, musím vám prezradiť jedno tajomstvo.

Ja, vaša malá Emília, som tovar.

Predávam sa.

A je to vonku.

Keď to vyslovujem takto nahlas, možno vám to trhá vaše citlivé ušká. No odkiaľ mám vlastne vedieť, ako vy, rozkošné chlpaté uzlíčky, tieto veci vnímate a či z toho vôbec niečo chápete? Dovoľte mi, moje rozkošné plyšiaky, aby som vás všetky vystískala. Vystískala a privoňala k vám.

Moje slová síce ani podľa mňa neznejú celkom tak, ako by som si želala, vlastne sa v tej definícii ani nespoznávam, ale asi musím priznať, že do istej miery platí.

Radšej to opíšem tak, že od niekoľkých hlupákov som prijala peniaze za to, že smeli stráviť čas v mojej spoločnosti.

Tak to znie oveľa lepšie.

Oveľa, oveľa lepšie.

Predávam svoj čas a to, samozrejme, niečo stojí.

Neviem, čo sa mužom na mne páči. Zrejme moja mladosť a nevinnosť, dve veci, ktoré kráčajú ruka v ruke.

Alebo to, že som útla ako bábika, ale ktoré pätnásťročné dievča nie je. Samozrejme, okrem istej dievčiny z paralelnej triedy, ktorá v školskej jedálni nezje nič pred zrakmi ostatných, akoby jedlo bola tá najhroznejšia vec, čo pozná. Niekde inde však jesť musí, pretože je, jemne povedané, dosť veľká.

Mám svetlé vlnité vlasy, rezervovaný a zdvorilý úsmev, štíhle nohy a ruky pokryté jemným páperím. Moje oči opisujú iní ľudia ako veľké a nádherné.

Tejto kombinácii niektorí ťažko odolávajú. Vyzerám ako slušná, dobre vychovaná dcéra, a to aj som.

Prirodzená a čistá. Nenosím so sebou kilové kozmetické kazety. Pred odchodom z domu si nevystriekam na vlasy celý lak, vlastne si ich zväzujem do chvosta a obliekam sa ležérne, a som sama sebou, aj keď mám občas pocit, akoby som bola cudzí človek, ktorého počinanie sledujem zblízka a ktorého by som niekedy najradšej poriadne nakopala do zadku.

Patrím k tým otravným žiakom, ktorí sedia na hodinách v prvom rade a hlásia sa, skôr než učiteľ stihne dopovedať otázku.

Alebo som k nim prinajmenšom patrila, no teraz som dosť často pohrúžená do vlastného sveta, najmä v poslednom období.

Viem, hovoria o mne, že mám súťaživého ducha. Chcem robiť veci dokonale, chcem mať všetko pod kontrolou, pretože inak zneistiem, a keď som neistá, začína sa v mojom vnútri vytvárať prázdny priestor, ktorý náhle treba vyplniť.

Rozumiete, ako to myslím?

Lepšie to však vysvetliť neviem.

Obliekam sa do vkusných priliehavých nohavíc a decentných tričiek, ktoré neodhaľujú príliš veľa.

Na nohy si obúvam dievčenské balerínky. Vlasy si umývam šampónom s jemnou kvetinovou vôňou, používam iba lesk na pery, aj ten striedmo. Trochu maskary. Niekedy štetcom nanesiem trochu korektora, pomocou ktorého zakryjem tie hlúpe uhry, ktoré sa mi zjavili na lícach.

Bolo by pre mňa hanbou mať na vysvedčení dvojku.

Iste nie som jediná, komu dávajú všelijaké návrhy, ani jediná, ktorá je ochotná ich počúvať, ale dostávam aj peniaze a môžem povedať, že som ich získala celkom ľahko. Občas mám síce pocit, že zmätкуjem, ale to asi patrí k tomuto veku.

Bývam v malom meste pri železničnej trati. Až také celkom malé, ako sa mi niekedy zdá, nie je, pretože pred niekoľkými rokmi k nemu pripojili susedné obce, a tí, ktorých názor nebrali do úvahy, sa sťažujú a do novinovej rubriky Listy čitateľov vypisujú, ako je všetko horšie než predtým.

Viem to, pretože na hodinách materinského jazyka sme analyzovali správy a názory čitateľov v miestnych novinách. Cvičili sme si aj písanie takýchto čitateľských listov, ako keby sa niekomu, kto má všetkých päť pohromade, chcelo čosi také vypisovať a posielat' to do redakcie.

Moje rodné mesto, to je najmä vidiek, polia a lesy, lenže človek si to ani nevšimne, pretože naša rodina býva takmer v centre, v meste, ku ktorému pripojili okolité menšie mestečká.

No a moja rodina. Do nej patrí mama a otec.

A môj brat. Volá sa Jonáš. Vek: čoskoro sedemnásť, výška: stoosemdesiattri centimetrov. Dvanásť posled-

ných pribudlo v priebehu jedného roka a pri pohľade na jeho pohyby mi vždy zide na um starý kreslený film, kde sa práve narodený srnček čuduje vlastným končatinám.

Asi sme celkom obyčajná rodina. Máme dvojpodlažný dom v radovej zástavbe a na dvore mestské SUV, na ktorom jazdí len otec. Mama má svoje vlastné malé limetkovozeleňé auto, s ktorým otec chodieval tankovať a vozí ho do autoservisu, do pneuservisu a do autoumyvárne, pretože také miesta mamu deptajú. Myslím si, že ani otec ich bohvieako nemiluje.

Náš domov. Machom jemne obrastená dlažba na zadnom dvore pod prístreškom a na nej ratanová zostava odolná voči vplyvom počasia. Vnútri štýlový nábytok. Nijaké akciové haraburdy z obchodu s nábytkom Sotka, ale najmä z dizajnového Vepsäläinen. Iste chápete. Jedna skutočne štýlová stojacia lampa, ktorá síce nedáva dostatok svetla a jej jediným zmyslom je vytvoriť tú pravú atmosféru.

Na stenách visia grafiky kúpené v centre umenia Salmela. Otec a mama tam chodia každé leto a s dobrým pocitom konzumujú na klavírnom krídle servírované slede a lososa, pretože je to skutočne nóbl. Viem to, raz som tam bola s nimi a na tanier som si naložila iba varené zemiaky, nedala som sa presvedčiť, aby som si vzala čo len kúsoček ryby plávajúcej v páchnucej omáčke.

Na jar dostávajú moji rodičia list, v ktorom ich opätovne srdečne pozývajú do centra umenia a oni ho nechávajú na viditeľnom mieste, aby si ho všimli aj návštevy, ktoré k nám prichádzajú. Moji rodičia zvyčajne pozvanie prijímajú a často si odtiaľ prinesú obraz. Osobný, ale vhodne nenápadný. Nie príliš vyzývavý ani náročný, aby si pri pozeraní naň nemuseli lámať hlavu.

Doma máme parkety a biele steny a kde-tu, ako kontrast k bledosti, ornamentové tapety.

Dve deti, ktoré celkom nepasujú k zariadeniu.

A ktoré robia neporiadok a nesprávne naplňajú umývačku riadu. Spotené ponožky nechávajú povalovať sa na koberec a na pohovke, pri ktorej mama skutočne starostlivo zvažovala farebné odtiene vankúšov naaranžovaných na operadle.

Psa nemáme. Samozrejme, že nie. Mama neznáša psie chlpy a stopy pazúrov na parketách, rovnako ako neznáša, že veci nevraciam na ich miesto.

Jedného psa, samozrejme, máme. Volá sa Havko a býva v mojej izbe. Je to môj vlastný plyšový psík, najrozkošnejší zo všetkých psíkov na celom svete. Netreba ho kŕmiť ani s ním chodiť von, a nemá zvierací pach ani špinu na labkách, takže sa mama nemôže sťažovať.

Moja mama sa tvári, že labradorského retrievera istej priateľky má rada, ale napriek strojeným úsmevom a opatrnému hladkaniu viem, že ho nenávidí.

Hnuší sa jej dychčanie a pach psa, najmä keď je mokrý a páchne ako spotené vlnené ponožky. Mama ho nazýva „pouličnou zmeskou“, ale nikdy nie vtedy, keď by to mohla počuť jej priateľka.

Len si predstavte mamin výraz, keď k nám raz jej priateľka prišla na pohár vína a priviedla so sebou psa. Volne pobehoval a povylizoval všetky omrvinky z kútov. Brzdil na parketách a vyvállal sa na každom koberci, a ja som mamu obdivovala, ako elegantne situáciu vyriešila a priateľke navrhla, aby predsa len išli so psom na prechádzku, hoci tá mala obuté topánky na vysokých opätkoch.

Po tej návšteve sa u nás vysávalo.

A odvtedy si mama dohovárala všetky stretnutia s tou ženou iba v kaviarňach.

Môj drahý Havko je vždy čistý a suchý, nechodí ociakávať pneumatiky áut a nerobí ani nič iné, čo je podľa niektorých neprirodzené a odporné.

Otec pracuje ako úradník v službách mesta a mama je zamestnaná v učtárni.

V skutočnosti neviem, čo presne patrí do pracovnej náplne mojich rodičov, a vlastne ma to ani nezaujíma. Viem len, že sedia vo svojich pracovniach pri počítačoch, chodia na schôdze a na obedy s kolegami, tlačia dokumenty a dostávajú za to mzdu.

Obaja jazdia vlastným autom, aj keď ich pracoviská sú dosť blízko vedľa seba. Niektoré rána odchádzajú

husím pochodom za sebou. Vpredu otec na svojom džípe a za ním mama na svojom aute pripomínajúcim farebného chrobáka, ktorý sa ľahko prevrhne na chrbát a zostane sa zmietaf na zemi.

Keď budem veľká, stanem sa interiérovou architektkou. Preto sa musím dostať na Univerzitu Alvara Aalta. A zlepšiť si známku z matematiky. Matika je jediný predmet, ktorý mi dáva zabraf.

Alebo sa stanem naozaj slávnou a budem ukazovať svoju tvár na každom televíznom kanáli. Budem hosťovať v programoch o varení a napíšem vlastnú kuchársku knihu. Poletím s filmovým štábom a ďalšími súťažiacimi na neobývaný ostrov do džungle a svoje zážitky vydám ako cestopis. Budem chodiť ľuďom zariadovať domovy a plánovať svadby, vyhrám spevácku súťaž a vydám úspešnú platňu, keď mi potvrdia moje zahraničné turné.

Treba mať vždy záložné plány, či nie?

No asi som to teraz nemyslela vážne. Samozrejme, že nie.

Schmatnem do náručia Havka. Najvernejšieho z verných. Otec mi ho priniesol pred rokmi z Londýna. Na labke má napísané Harrods a z toho možno, prirodzene, usudzovať, kde bol kúpený. Pravdepodobne v obchode Harrods na letisku tesne predtým, ako otec nastúpil do lietadla, pretože do obchodných domov ho nedostanete ani za svet.

Na letisku si spomenul, že má rodinu a tej sa patrí priniesť darčeky.

Pre mamu voňavku a pre mňa psíka. Pre Jonáša skladacie auto, ktoré si ani len nevybalil.

Trucoval. On mi ťa závidel, môj malý Havko. Bol by chcel podobné zvieratko, hoci to, samozrejme, nepriznal.

Okrem Havka mám aj iné plyšové hračky. Sú moja rodina. Keď zaleziem do postele, vždy si ich pritískam k sebe.

Moje stádo. Moje verné stádo žijúce na mäkkej pasvine, vytvorenej z deky skrútenej do uzla, z pokrývanej plachty a z vankúšov, ktoré vie o mne všetko.

Stádo ma čaká vždy, keď prichádzam domov.

Moje stádo chce počuť, čo sa mi stalo.

A ja mu to porozprávam. Samozrejme, že mu to porozprávam.

Objímam Tipiho, vtáka, ktorý veľa zažil a veľa si vytrpel. Dala mi ho do daru teta, keď sa na mňa prišla pozrieť do pôrodnice.

Kedysi bol žltý a strapatý, teraz je predovšetkým svetlohnedý. Tipi sa veľakrát krútil v práčke, a tak, samozrejme, vypĺzol. A o perie prišiel aj preto, lebo som ho nosila v ústach ako korisť, keď som bola malá.

Moja babička Tipiho veľakrát zaplátala a zachránila pred definitívnym rozpadnutím, ale Tipi je aj po týchto pobytoch v nemocnici stále v dosť zlom stave. Kožu má posiatu babičkinými stehmi a vyzerá, mierne povedané, chorý. Babička mi vždy sľubovala, že pacienta pred zákrokom uspí. A ja som jej verila. Verila, a predsa som plakala.

Hovorím teraz o babičke, ktorú vídame najčastejšie.

Tá druhá babička...

Niekedy zavolá, ale zvyčajne nie je triezva. Jej reči nemajú ani hlavu, ani päť. Dokonca ani vtedy, keď vypité nemá.

Oňuchávam svoje lišiačiky. Volajú sa Jere, Juri a Jiri. Traja oranžovo-bieli bratia, všetci s čiernym končekom

chvosta, ktorí bývajú na mojej posteli spolu s ostatnými plyšiakmi.

Spolu ich mám za jednu modrú ikeácku tašku. Keď som bola menšia a niekam sme cestovali, vždy som si ich všetky zbalila so sebou. Predpokladám, že moji rodičia sa tejto špeciálnej batožine nepotešili.

Tento problém už, prirodzene, neexistuje. Viac spolu nikam necestujeme, ani mama a otec ma nenúti ísť s nimi dokonca ani na stužkové príbuzných či na podobné miesta, kde ľudia sedia v nepohodlnom oblečení v obývačke a pretekajú sa v tom, komu sa podarí dlhšie neprehovoriť. Napokon sa vždy niekto zlomí a otvorí ústa, aby ostatným oznámil, aké je vonku počasie.

Časy návštev príbuzných sú minulosťou a mám pocit, že je to vlastne celkom fajn.

Všetko sa začalo minulé leto, to leto, keď bolo skutočne horúco len zopár dní. V tie dni sa polovica mesta zbláznila a ušla na chaty.

Časť išla na pobrežie, aby sa opálila do čokoládova. Ja nie. Môj problém je, že sa dohneda nikdy neopálím. Na slnku celá očerveniem. Podobám sa vtedy rakom, ktoré hodia do vriacej vody. Moji rodičia raz zorganizovali račiu slávnosť a doteraz si pamätám, ako prišlo otcovi zle, keď musel nahádzať živé raky do vriacej vody.

Nebola som schopná začať chodiť na pláž a nevedela som ani, s kým by som sa išla opalovať, pretože o Lile nebolo dlho ani chýru, ani slychu.

Lila...

Je to moja najlepšia priateľka. Vlastne jediná, lebo s inými sa veľmi nestýkam, všetci ostatní majú totiž vždy neuveriteľne nabitý program.

Lila mala zasa nejakého frajera.

Keď je zalúbená, vôbec ju nezaujímam. Mala už piatich priateľov, ale ani s jedným dlho nevydržala, pretože

ju rýchlo omrzia. Po novom priateľovi začína pokukovať ešte skôr, než sa zbaví starého, čo je vlastne celkom šikovné, pretože ju aspoň nikto nestihne opustiť.

No vráťme sa k tomu letu. Celé leto som mala pocit, že mi nič nevyjde. Ani tvár si neopálím dočervena.

Trávila som čas vo svojej izbe. Rozvalovala som sa na posteli a surfovala v telefóne. Popoludní som išla do sprchy a prezliekla sa z pyžama do denného oblečenia, a keď sa otec vrátil domov, pokúšala som sa nepočúvať jeho poznámky, že pre niekoho je zrejme problém urobiť aj celkom jednoduché veci, napríklad vyniesť smeti. Ale prázdniny sú podľa mňa na to, aby človek relaxoval.

Občas som sa odfotovala a fotky nahrála na jednu stránku.

Potom som sa chodila pozerať, či ich niekto komentoval.

Odišla som z tej stránky, ale onedlho som ju kontrolovala znova.

Bola som, samozrejme, sklamaná, ak niekto pod moju fotografiu napísal niečo hlúpe. No ešte väčšmi ma mrzelo, ak tam nikto nenapísal ani slovo.

To je fuk. Život ide ďalej.

Musím však dodať, že som niekedy aj čítala. Kadejaký brak o upíroch a fantasy. Občas ma príbehy vtiahnu natoľko, že knihu musím ihneď dočítať.

Ale len niekedy.

Dost' rýchlo ma to omrzí a hneď si spomeniem na svoj telefón. Ktovie, čo všetko sa na svete udialo. Za displejom mobilu je svet, stačí ho len zapnúť. A hoci je plný všelijakých hlúpostí, neodolám a musím sa pozrieť, čo za somariny sa zasa dejú.

Stokrát za deň vezmem do ruky telefón, aby som si pozrela videoklipy a obrázky iných ľudí a dozvedela sa, čo si o mne myslia.

Nechcem to vedieť. Ale čo iné mám robiť?

Keď obraciam stránky knihy, mám dojem, že prihádzam o všetko podstatné a že všade naokolo sa dejú úžasné veci, o ktorých vôbec nič neviem, takže sa radšej uchýlim k láskavej pomoci svojho telefónu a zostanem informovaná o všetkom dôležitom i menej dôležitom.

V tom sa líšim od otca. On veľa číta. Hltá všetko: knihy, noviny aj reklamy. Čokoľvek, čo sa mu dostane do rúk.

Keď skontroluje poštu, jeho tvár sa ponorí za papiere, ktoré si priniesol z práce. Otec chce byť obklopený slovami. Poskytujú mu bezpečie. Neviem pred čím.